

Program Finančnega mehanizma EGP 2009–2014 za Slovenijo (SI02)

Povzetek

1. Povzetek

Program Finančnega mehanizma EGP za Republiko Slovenijo (v nadaljevanju program) v skladu z Memorandumom o soglasju (v nadaljevanju MoS) o izvajanju Finančnega mehanizma EGP 2009–2014, ki so ga 21.5.2011 podpisale Islandija, Kneževina Lihtenštajn, Kraljevina Norveška in Republika Slovenija, opredeljuje 3 programska področja:

- **Programsko področje št. 2: Biotska raznovrstnost in ekosistemske storitve** s ciljem »Zaustaviti izgubo biotske raznovrstnosti«,
- **Programsko področje št. 16: Ohranjanje in oživljanje kulturne in naravne dediščine** s ciljem »Kulturna in naravna dediščina za prihodnje generacije – varovana, ohranjena in dostopna javnosti«,
- **Programsko področje št. 3: Spremljanje okolja in celovito načrtovanje in nadzor** s ciljem »Izboljšana skladnost z okoljsko zakonodajo« v vnaprej opredeljenem projektu »Posodobitev infrastrukture prostorskih podatkov za zmanjševanje tveganj in posledic poplav«.

Biotska raznovrstnost in ekosistemske storitve

Slovenija je ena izmed držav članic EU z najvišjo stopnjo biotske raznovrstnosti v Evropi (Okoljski program Združenih narodov – WCMC kazalec biotske raznovrstnosti, 2001). Visoka biotska raznovrstnost se odraža tudi v velikem deležu mreže območij Natura 2000 (35,5% državnega ozemlja), pravnega instrumenta EU za ohranjanje vrednot biotske raznovrstnosti, ki so pomembne za Evropsko unijo.

Leta 2007 je Vlada Republike Slovenije sprejela Program upravljanja območij Natura 2000 (2007–2013), ki opredeljuje cilje in ohranitvene ukrepe za vsako vrsto in/ali habitatni tip na območjih Natura 2000. Ukrepi so opredeljeni za varstvo narave, gozdarstvo, kmetijstvo, ribištvo in lov, upravljanje z vodami, regionalni razvoj, spremljanje in raziskave. Izvajanje programa upravljanja območij Natura 2000 je predmet razpoložljivih sredstev, pri čemer boljše financiranje prinaša boljše izvajanje.

Izzivi za programsko področje *Biotska raznovrstnost in ekosistemske storitve* so torej izboljšati stanje ohranjenosti teh habitatnih tipov in vrst, zlasti v kmetijskih (travniki) in močvirnatih področjih, in nekaterih gozdnih habitatnih tipov, ter okrepiti spremljanje in meritve vrst in habitatnih tipov. Krepitev podatkovnih baz in spletnih portalov in njihovo usmerjanje v najbolj ključne predele območij je prav tako pomemben izziv za učinkovito povezovanje zbranih podatkov s potrebnimi ukrepi, kot tudi financiranje in izvajanje učinkovitih ukrepov na kraju samem za ohranitev teh habitatnih tipov in habitatnih vrst. Vsak projekt mora spremljati informiranje in izobraževalne dejavnosti z namenom zagotoviti sodelovanje ključnih interesnih skupin in lokalnih skupnosti. Da bi dosegli boljše rezultate, naj se program osredotoči na največ tri skupine habitatov (obsežnejši travniki, mokrišča, ogrožene gozdne vrste), nadgrajevanje obstoječih podatkov in prejšnjih prizadevanj za ohranjanje in izvajanje vseh štirih skupin dejavnosti (začetno spremljanje in vključevanje v podatkovne portale, dejavnosti za ohranjanje na kraju samem, spremljanje za preverjanje uspešnosti ter informiranje in izobraževalne dejavnosti). Ciljne skupine so raziskovalci in tehnični strokovnjaki za ohranjanje narave, javni zavodi, ki sodelujejo pri ohranjanju narave in trajnostni rabi naravnih virov

(gozdarstvo, kmetijstvo in upravljanje z vodami), nevladne organizacije in lokalni odločevalci.

Ohranjanje in oživljanje kulturne in naravne dediščine

Kulturna dediščina, v vseh njenih oblikah in vsebinah, določa osebnost in etnično pripadnost. Kulturna dediščina mora ostati v stiku z drugimi kulturnimi in novimi ustvarjalnimi tokovi. Vedno znova razvija nove oblike, pri čemer pa ne spreminja podedovanih elementov. Kulturna dediščina je lahko obetaven nosilec celostnega družbenega in trajnostnega razvoja, spodbujanja kulturne raznolikosti ter sodobne ustvarjalnosti in enakopravnega sodelovanja posameznikov in skupnosti v družbi. Skrb za ohranjanje kulturne dediščine je postala vse bolj celostna in kompleksna. Sodoben koncept kulturne dediščine v središče postavlja posameznika in njegovo pravico do brezplačnega vključevanja v kulturno življenje. Enako bi moralo veljati za ohranjanje kulturne dediščine in trajnostne rabe njenega pomena za spodbujanje vrednot in trajnega prispevka k človekovemu razvoju in kakovosti življenja.

V zapisih slovenske kulturne dediščine se odražajo karakteristike vzorcev naseljevanja in razpršenost 5890 slovenskih vasi ter delitev na 211 lokalnih skupnosti. Tako imamo v Sloveniji zelo veliko število raznovrstnih enot, ki so kulturno zaščitene, in prek 8000 kulturnih spomenikov.

Izzivi, ki jih bo reševal program, so: dopolnitev turističnih privlačnosti s kulturnimi običaji, kar bo združevalo turistično in kulturno ponudbo in izboljšalo kakovost in povečalo identifikacijo prebivalcev s svojo kulturno dediščino na lokalni ravni kot temelju kulturne raznolikosti in identitete, ter ohranjalo znanja in spretnosti, potrebne za ohranjanje kulturne dediščine in razvoj nove ustvarjalnosti.

Cilj je tako zaščita in ohranjanje kulturne dediščine, materialne in nematerialne, in integracija kulturne dediščine v trajnostni razvoj Slovenije in evropskih integracij z namenom povečati ozaveščenost o pomenu ohranjanja dediščine in razvojnih potencialov ter o posebnostih njenega ohranjanja in oživljanja. Pričakovani rezultati so obnova in ohranjanje kulturne dediščine in povečanje dostopnosti javnosti.

Da bi dosegli zelen cilj, bodo sofinancirani tisti projekti, ki se osredotočajo na zaščito in oživljanje kulturne dediščine. Javni razpis bo osredotočen na projekte za zaščito in oživljanje kulturne in naravne dediščine, ki bodo vključevali obnovo in restavriranje enot kulturne dediščine, ki imajo status kulturnega spomenika, in aktivnosti javne kulturne infrastrukture z namenom vzpostaviti učinkovito sodelovanje z lokalnim okoljem, aktivnosti za razvoj in večjo prepoznavnost Slovenije in oživljanje kulturne dediščine (povezovanje dediščine in turizma, povezovanje z ohranjanjem naravnih vrednot, združevanje z izobraževanjem, itd.).

Ciljne skupine bodo lastniki javnih kulturnih spomenikov in lastniki stavb javne kulturne infrastrukture (nepremičnine s kulturnim pomenom), in sicer: Republika Slovenija (ministrstva spomenikov v državni lasti), občine in javne ustanove.

Naravna dediščina je pomemben del slovenske turistične ponudbe. Za trajnostni razvoj turizma, ki je povezan z naravno dediščino, je treba zagotoviti infrastrukturo za obiskovalce, ki hkrati ščit naravno dediščino pred poškodbami. V skladu z Zakonom o ohranjanju narave t.i. naravne vrednote obsegajo vso naravno dediščino na območju Republike Slovenije. Cilji za varstvo naravnih vrednot so določeni v Resoluciji o Nacionalnem programu varstva okolja 2005–2012. Naravna vrednota se sme ogledovati in obiskovati na način, ki ne ogroža obstoja naravne vrednote niti njene zaščite. Velika zavarovana območja ustvarjajo veliko abiotsko, biotsko ali krajinsko raznovrstnost in številne in raznolike naravne vrednote. V zavarovanih območjih, določenih na nacionalni ravni, so na tem področju potrebni primeri dobrih praks, ki lahko vplivajo na nadaljnji razvoj trajnostnega turizma v Sloveniji.

Ciljne skupine bodo upravni organi nacionalno zavarovanih območij.

Cilj programskega območja je varovanje, ohranjanje in boljša dostopnost do kulturne in naravne dediščine v Sloveniji.

Spremljanje okolja in celovito načrtovanje in nadzor

Predlagan je vnaprej opredeljen projekt v MoS za programsko področje »Spremljanje okolja in celovito načrtovanje in nadzor«. Splošni cilj projekta »Posodobitev infrastrukture prostorskih podatkov za zmanjševanje tveganj in posledic poplav« je:

- izboljšati upravljanje z vodami in zmanjšati tveganja in posledice poplav z izboljšanim prostorskim načrtovanjem s pomočjo ustrezne ocene potencialno ogroženih območjih,
- Izboljšati prostorske podatke o topografiji in hidrografiji in
- povečati skladnost podatkov in storitev INSPIRE.

Predlog projekta je še posebej z vidika poplavne ogroženosti ena izmed prioriteta Ministrstva za kmetijstvo in okolje in tudi ena od prednostnih nalog Geodetske uprave Republike Slovenije (GURS), organa v sestavi Ministrstva za infrastrukturo in prostor (MIP), saj so za oceno poplavne ogroženosti potrebne različne vrste prostorskih podatkov. Osnova so geodetski podatki o višini (digitalni model reliefa, omrežja izravnave, Geoid) in topografski podatki (zgradbe, ceste, reke, konstrukcije, raba zemljišč) ter še posebej hidrografske mreže Slovenije. Ti podatki morajo biti na voljo v nacionalni infrastrukturi prostorskih podatkov, kot je določeno v direktivi ES INSPIRE in slovenski zakonodaji, ki prenaša zahteve INSPIRE v slovenski zakonodajni okvir, da se učinkovito uporabljajo v hidrografskih raziskavah in v procesih prostorskega načrtovanja ter pri načrtovanju in izvajanju ukrepov za preprečevanje poplav.

2. Motivacija za pripravo programa in utemeljitev programa

Analiza izzivov in potreb

Biotska raznovrstnost in ekosistemske storitve

Slovenija je ena izmed držav članic EU z najvišjo stopnjo biotske raznovrstnosti v Evropi (Okoljski program Združenih narodov – WCMC kazalec biotske raznovrstnosti, 2001). Visoka biotska raznovrstnost se odraža tudi v velikem deležu mreže območij Natura 2000 (35,5% državnega ozemlja), pravnega instrumenta EU za ohranjanje vrednot biotske raznovrstnosti, ki so pomembne za Evropsko unijo. Slovenija je določila 286 območij Natura 2000, ki se razprostirajo na 720.288 ha ali 35,5% ozemlja Slovenije, kar predstavlja najvišjo (kopensko) stopnjo v EU. 260 območij, ki se razprostirajo na 639.735 ha ali 31,5% ozemlja Slovenije, je bilo določenih v skladu z Direktivo o habitatih (SAC) in 26 območij, ki se razprostirajo na 461.819 ha ali 22,8% ozemlja Slovenije v skladu z Direktivo o pticah (SPA).

Gozdovi pokrivajo 71% slovenskega dela mreže območij Natura 2000. Ta številka je približno za 15% višja od evropskega povprečja in na splošno poudarja njihovo dobro stanje (76% gozdnih habitatnih tipov in 60% gozdnih vrst je dobro ohranjenih). Kljub temu so se v preteklosti nekatere gozdne vrste, zlasti v nižinskih poplavnih gozdovih, bistveno skrčile in niso dobro ohranjene. Okoli 20 odstotkov ne-gozdnih območij, vključenih v omrežje Natura 2000, je razvrščenih kot uporabnih kmetijskih območij, najpomembnejši med njimi pa so obsežni travniki. Na mnogih področjih je njihovo stanje dobro ali izredno v primerjavi z drugimi državami članicami EU. Vendar so pritiski, ki ogrožajo njihov izjemen položaj, veliki in se na naraven način odražajo v zaraščanju zaradi opuščanja kmetovanja in/ali okrepitev njihove uporabe (22% kmetijskih habitatnih tipov in 10% vrst je dobro ohranjenih). Jame igrajo zelo pomembno vlogo v mreži območij Natura 2000, saj so predmet ohranjanja v več kot 70 območjih (od skupno 260). Celinske vode predstavljajo nekaj več kot 1% celotne površine mreže območij Natura 2000, vendar je njihov pomen za stanje mreže kljub temu velik. Velik del naših voda ne kaže stanja zelo dobre ohranjenosti (20% habitatnih tipov vod in mokrišč in 3% vrst je dobro ohranjenih). Poleg tega so človekove naselbine pomembne za razmnoževanje, počivanje in prezimovanje nekaterih vrst, zato so nekatera pozidana območja prav tako bistvenega pomena v mreži območij Natura.

Velja omeniti, da za okoli tretjino vrst še ni bilo mogoče določiti stanja ohranjenosti zaradi pomanjkljivih podatkov o porazdelitvi in/ali velikosti populacije.

Izzivi programskega področja so zato izboljšati stanje ohranjenosti teh habitatnih tipov in vrst, še posebno v kmetijskih (travniki) in močvirnatih področjih, in nekaterih gozdnih habitatnih tipov in tako povečati nadzor in spremljanje vrst in habitatnih tipov. Za učinkovito povezovanje zbranih podatkov s potrebnimi ukrepi in njihovo usmerjanje v najbolj ključne dele je eden izmed pomembnejših izzivov tudi krepitev podatkovnih baz in spletnih portalov, kot tudi financiranje in izvajanje učinkovitih ukrepov na kraju samem za ohranitev teh habitatnih tipov in habitatov vrst.

Za reševanje teh izzivov je vlada leta 2007 sprejela program upravljanja območij Natura 2000 (2007–2013), ki opredeljuje cilje in ukrepe za ohranitev vsake vrste in/ali habitatnega tipa na vsakem območju Natura 2000. Cilji so bili opredeljeni v smislu stanja ohranjenosti vrst in habitatnih tipov. Ukrepi so bile opredeljeni za področja dela (sektorje), ki vplivajo na stanje ohranjenosti. Ukrepi so tako opredeljeni za varstvo narave, gozdarstvo, kmetijstvo, ribištvo in lov, upravljanje z vodami, regionalni razvoj ter

spremljanje in raziskave. Izvajanje pa je odvisno od razpoložljivih sredstev, pri čemer boljše financiranje prinaša boljše izvajanje.

Ohranjene narave prinaša koristi za velik del družbe. Približno 30% Slovencev preživlja svoj prosti čas v naravi, v njej uživa in se iz nje uči. Približno enak delež tujih turistov se odloči za obisk Slovenije z namenom občudovati njene naravne lepote. Podjetniki na tem temeljijo razvoj svojega posla, zlasti na turizmu in drugih storitvah, ki so povezane s turizmom. Za namene tega programskega področja pa so neposredne ciljne skupine upravičencev bolj osredotočene.

Za namen tega programskega področja so primarne ciljne skupine institucije, ki so neposredno vključene v dejavnosti ohranjanja narave (upravniki parkov, javni zavodi za ohranjanje narave in nevladne organizacije, ki sodelujejo pri ohranjanju narave) in dejavnosti spremljanja in meritev (raziskovalni inštituti, univerze, javni in zasebni zavodi na področju spremljanja in zbiranja ter upravljanja s podatki in ustrezne nevladne organizacije). Sekundarne ciljne skupine/zavodi so organizacije, ki so ključne za sodelovanje pri in izvajanje projektnih dejavnosti za vsako območje projekta. To so lokalne skupnosti, še posebej nosilci odločanja na lokalni ravni, in organizacije lastnikov zemljišč (kmetje in lastniki gozdov), ribiči in/ali lovci in lokalne turistične in nevladne organizacije, ki delujejo na področju ohranjanja narave.

O izvajanju ukrepov Natura 2000 in stanju ohranjenosti vrst in habitatnih tipov se poroča Evropski komisiji, Vladi Republike Slovenije in javnosti. Redno poročanje se izvaja na podlagi 17. člena Direktive o habitatih in 12. člena Direktive o pticah. Prav tako se pričakuje poročanje Evropski komisiji in njenim agencijam o izvajanju akcijskega načrta za biotsko raznovrstnost. Ta poročila lahko služijo tudi kot objektivni vir preverjanja za ta program.

Za ukrepe, ki so bili sprejeti v okviru programa upravljanja območij Natura 2000, sicer obstaja financiranje, ki pa žal ni zadostno. Obstoječe financiranje zajema pripravo in sprejem sektorskih načrtov upravljanja, v katera so vključeni ukrepi Natura 2000 iz programa upravljanja območij Natura 2000 (načrti upravljanja zavarovanih območij, načrti za gozdarstvo, ribištvo in lov). To financiranje pa ne zajema celovitega izvajanja ukrepov na kraju samem iz teh programov, kar je ena izmed pomanjkljivosti tovrstnega financiranja. Za kmetijska območja v okviru mreže območij Natura 2000 so bili določeni cilji glede na površino v okviru kmetijsko-okoljskih ukrepov. Pri tem se pomanjkljivo financiranje nanaša predvsem na travnike, ki so jih kmetje opustili ali kjer upravljavci niso kmetje. Pomanjkljivo financiranje se nanaša tudi na financiranje ukrepov, ki bi morali biti bolj zahtevni, kot so obstoječi kmetijsko-okoljski ukrepi. Za spremljanje je na voljo dvoletno financiranje, vendar je to dovolj le za tretjino potrebnega spremljanja. Vsa opredeljena sredstva se lahko obravnava kot dopolnilno financiranje tega programskega področja. Imamo izkušnje s sofinanciranjem teh projektov prek LIFE+. Da bi dosegli dopolnilno financiranje in preprečili dvojno financiranje v okviru javnih razpisov, so obstoječa sredstva na voljo potencialnim prijaviteljem in samo za tiste dejavnosti, ki niso zajete v obstoječe financiranje.

Ohranjanje in oživljanje kulturne in naravne dediščine

Slovenija spodbuja trajnostni turizem. V svoji ponudbi ima veliko naravnih bogastev. Okoli 15.000 območij naravne dediščine v Sloveniji ima status naravne vrednote. Od tega so vse jame (9083) in 36% drugih naravnih vrednot nacionalnega pomena. Vse naravne vrednote v večjih zavarovanih območjih, ki so določeni na nacionalni ravni, so

nacionalnega pomena (okoli 750 naravnih vrednot je v teh območjih). Številne vrednote so zanimive za obisk, ne da bi jih uničili ali »jih ljubiti do smrti«. Predstavljajo velik potencial za okoljsko izobraževanje in doživljanje narave. Kot znamenitosti prav tako privabljajo obiskovalce sosednjih naselij in so pomembne za lokalni gospodarski razvoj. Po drugi strani pa številni obiskovalci, ki se ob napačnem času nahajajo na napačnem mestu, povzročajo uničenje in nemir in nimajo koristi niti od okoljskega izobraževanja ali doživljanja narave. Še posebej problematično je zelo razširjena uporaba motornih vozil, prevelik obisk pa povzroča preveč hrupa in drugega nemira. Nadzorovan obisk, še posebej s pomočjo trajnostnih oblik prevoza in dobro oblikovanih objektov za obiskovalce, lahko zmanjša uničevanje in nemir ter omogoča okoljsko izobraževanje in doživljanje narave. Ocenjuje se, da je okoli 50 naravnih vrednot v Sloveniji podvrženih zgoraj opisanim pritiskom.

Na državni ravni je 9 zavarovanih območij, ki obsegajo okoli 9% ozemlja Slovenije, kjer so organi upravljanja med drugim odgovorni tudi za »ohranjanje, obnovo in varstvo naravnih vrednot zavarovanega območja« in hkrati za »vzpostavitev in vzdrževanje poti in označb ter druge infrastrukture, ki je namenjena obisku zavarovanega območja«. Obstoječa javna sredstva za te ukrepe ne zadostujejo, saj komaj pokrijejo stroške dela in stroške osnovnih dobrin in storitev organov upravljanja. Zato organi upravljanja iščejo dodatna sredstva, še posebej sredstva iz naslova Evropskega teritorialnega sodelovanja, pri čemer imajo veliko pozitivnih izkušenj v okviru čezmejnega sodelovanja.

Po pristopu Slovenije k Evropski uniji je varovanje dediščine dobilo nov pomen, saj je dediščina v številnih pogledih naša nacionalna identiteta v združeni Evropi. Če želimo v takšni Evropi enakovredno uspevati, bomo morali znatno spremeniti naš odnos do ohranjanja dediščine in nameniti več pozornosti tej dejavnosti.

Kulturna dediščina:

Analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti na področju kulturne dediščine:

Prednosti	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> • dobra dostopnost do območij kulturne dediščine in javne kulturne infrastrukture zaradi kratkih razdalj med lokacijami v Sloveniji kot tudi enakomerne razporejenosti območij • skrb za spomenike in s tem povezane finančne obveznosti države in občin so postali sestavni del proračunskega financiranja • izvaja se medsektorski pristop k ohranjanju kulturne dediščine in skupno varovanje kulturne dediščine 	<ul style="list-style-type: none"> • pomanjkanje načrtovane strategije za promocijo kulture in kulturne dediščine • prepogosta odvisnost uporabnikov od državnega financiranja in premajhna angažiranost pri pridobivanju neproračunskih sredstev • pomanjkanje znanja pri upravljanju in pomanjkanje kvalificiranih delavcev v kulturi • v fiskalni državni politiki ni spodbud za zaščito in obnovo kulturne dediščine – davčni sistem ne predvideva davčne

<ul style="list-style-type: none"> • večina lokalnih skupnosti se zaveda svojih (finančnih) obveznosti pri ohranjanju kulturne dediščine in kulturnih spomenikov • povečanje zanimanja za gospodarstvo turizma za vključevanje kulturne dediščine v turistično ponudbo (Plečnikova Ljubljana, Lipica, Bled, Ptuj itd.) 	<p>olajšave za lastnike kulturnih spomenikov/kulturne dediščine (izjema je Zakon o davku na dediščine in darila in Zakon o davku na promet nepremičnin)</p> <ul style="list-style-type: none"> • davčni sistem ne omogoča davčne olajšave za donatorstvo in sponzorstvo • omejitve in obveznosti so nesorazmerne s prednostmi lastništva kulturnega spomenika/kulturne dediščine • nevladni sektor na področju kulturne dediščine v Sloveniji je slabo razvit in ne more služiti kot dopolnilo državnim in občinskim oblastem • zaščita se osredotoča na ločene stavbe in ni sposobna – pripravljena za ohranitev značilnosti kulturne dediščine na večjih površinah, pomanjkanje dolgoročne strategije, program temelji na trenutnih prednostnih nalogah • turizem vidi priložnosti predvsem v trženju izjemnih spomenikov in ne širše kulturne dediščine, tudi v primeru izjemnih spomenikov (Lipica, Bled), turizem izkorišča kulturno dediščino dolgoročno • pomanjkanje izobraževanja glede prepoznavanja in ocenjevanja kulturne dediščine na vseh ravneh izobraževanja
<p>Priložnosti</p>	<p>Nevarnosti</p>
<ul style="list-style-type: none"> • izražen interes slovenskega turističnega sektorja za oplemenitenje turistične ponudbe s kulturno tradicijo, s čimer bo povezana tako turistična kot kulturna ponudba, prav tako pa bo izboljšana kakovost turistične ponudbe • razvoj novih storitev v kulturi (povezovanje dediščine in turizma, povezovanje z varstvom naravnih vrednot, povezovanje z izobraževanjem) • okrepiti identifikacijo prebivalcev z njihovo kulturno dediščino na lokalni ravni kot osnova za ohranjanje kulturne raznolikosti in identitete ter ohranjanje znanja in gradiv, potrebnih za ohranjanje kulturne dediščine, in njihov razvoj za nove ustvarjalnosti na tej podlagi • prepoznavnost Slovenije se bo povečala na podlagi vključenosti varstva kulturne dediščine v razvoj in okoljsko načrtovanje 	<ul style="list-style-type: none"> • brez davčnih in finančnih spodbud je nemogoče pričakovati, da bodo lastniki kulturnih spomenikov/dediščine upoštevali smernice za zaščito • če kultura ne bo spremenila svojega načina delovanja in se ne bo začela povezovati z drugimi sektorji, bo s poglobljanjem javnega mnenja, da je kultura neuporabni odpadki, njena vloga oslABLJENA • kulturna dediščina mora biti vključena v razvoj in zaščiten z upravljanjem, v nasprotnem primeru bo deležna manjšega financiranja

<ul style="list-style-type: none"> • kulturno dediščino je treba vključiti v sodobno življenje z oživitvijo in sanacijo, kjer bo njena ohranitev jasno potrebna v okviru njene rabe • dvig samozavesti v demografsko in ekonomsko ogroženih območjih 	
--	--

Vir: Notranja analiza območja kot podlaga programskih vsebin neodvisnega Operativnega programa za področje kulture kot del programskega načrtovanja za obdobje 2007–2013, analiza stanja na področju kulture s ciljem predlogov za Nacionalni program za kulturo 2012–2015.

Ukrepi so bili izbrani na podlagi analize stanja na področju kulture s predlogi ciljev:

- Nacionalni program za kulturo 2012–2015

Področje: Obnova spomenikov:

Cilj 1: Obnova in/ali predložitve vsaj pet kulturnih spomenikov v lasti Republike Slovenije in upravljanju MK

(Ukrep: zagotoviti EU sredstva za obnovo)

Cilj 2: Obnova najbolj kvalitetnih in najbolj ogroženih spomenikov v Sloveniji

- Nacionalni program za kulturo 2008–2011

Področje: Nepremična kulturna dediščina

Cilj 2: Celostno ohranjanje in razvoj kulturne dediščine ter njeno povezovanje s sodobnim življenjem in ustvarjanjem

(Ukrep: Obnova in revitalizacija kulturnih spomenikov v lasti Republike Slovenije v skladu z Zakonom o lastninjenju nepremičnin v družbeni lasti in programom Ministrstva za kulturo in pridobitev evropskih sredstev za ta namen) in

(Ukrep: Prednostna podpora za projekte, ki prispevajo k doseganju ciljev Operativnega programa krepitve regionalnih razvojnih potencialov 2007–2013, ter pridobitev evropskih sredstev za ta namen)

Program se bo osredotočil na naslednje izzive in potrebe:

Prednosti	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> • Visoka raven dostopnosti do kulturne dediščine in javne kulturne infrastrukture zaradi majhnih razdalj med posameznimi lokacijami v Sloveniji kot tudi enakomerno razporejenih področij kulturne dediščine → PREDMET JAVNEGA RAZPISA BO SOFINANCIRANJE PROJEKTOV ZA OHRANJANJE IN OŽIVLJANJE KULTURNE IN NARAVNE DEDIŠČINE, KI BODO VKLJUČEVALI AKTIVNOSTI ZA 	<ul style="list-style-type: none"> • omejitve in obveznosti zaradi lastništva kulturnega spomenika / kulturne dediščine so nesorazmerne glede na prednosti → SREDSTVA EGP PREDSTAVLJAJO NOV INSTRUMENT ALI NOVE FINANČNE POBUDA ZA LASTNIKE SPOMENIKOV • zaščita je osredotočena na ločenih stavbah, nezmožna - nepripravljena za ohranitev značilnosti kulturne dediščine na večjih

<p>RAZVOJ IN VEČJO PREPOZNAVANOST SLOVENIJE (TUDI V POVEZAVI Z DRUGIMI TURISTIČNIM TOČKAMI V SLOVENIJI)</p> <ul style="list-style-type: none"> • skrb za spomenike in s tem povezane finančne obveznosti države in občin je postalo sestavni del proračunskega financiranja in je vključeno v prostorske in razvojno načrte → PRIPRAVLJENOST DRŽAVE / OBČIN ZAGOTOVITI NACIONALNO UDELEŽBO PRI FINANCIRANJU PROJEKTOV EGP • vpeljuje se medsektorski pristop k ohranjanju kulturne dediščin in skupna zaščita kulturne dediščine → MERILO ZA IZBOR: RAZVOJNI SOCIALNO-EKONOMSKI UČINKI PROJEKTA: <ul style="list-style-type: none"> ➤ POZITIVEN PRISPEVEK PROJEKTA K BOGATENJU TURISTIČNE PONUDBE, PREPOZNAVANOSTI OBMOČJA IN REGIJE ➤ POZITIVEN PRISPEVEK PROJEKTA K IZOBRAŽEVALNI ALI RAZISKOVALNI DEJAVNOSTI ➤ POZITIVEN PRISPEVEK PROJEKTA K OHRANJANJU IN ŠIRJENJU ŽIVE KULTURE LOKALNEGA OKOLJA • večina lokalnih skupnosti se zaveda svojih obveznosti ohranjanje kulturne dediščine in kulturnih spomenikov in v ta namen namenjajo finančna sredstva → MERILO ZA IZBIRO PROJEKTOV: PRISPEVEK PROJEKTA K USTANOVITVI UČINKOVITEGA SODELOVANJA Z LOKALNO SKUPNOSTJO • večji interes za gospodarstvo turizma tudi za kulturno dediščino v turistični ponudbi (Plečnik's Ljubljana, Lipica, Bled, Ptuj, itd.) → MERILO ZA IZBIRO PROJEKTOV: POZITIVEN PRISPEVEK PROJEKTA K OBOGATITVI TURISTIČNE PONUDBE, PREPOZNAVANOST OBMOČJA IN REGIJE 	<p>površinah, pomanjkanje dolgoročne strategije, program temelji na trenutnih prednostnih nalogah → PREDMET JAVNEGA RAZPISA BO SOFINANCIRANJE PROJEKTOV ZA ZAŠČITO IN OŽIVLJANJE KULTURNE IN NARAVNE DEDIŠČINE, KI VKLJUČUJE DEJAVNOSTI, POTREBNE ZA RAZVOJ IN VEČJO PREPOZNAVANOST SLOVENIJE (TUDI V POVEZAVI Z DRUGIMI TURISTIČNIM TOČKAMI V SLOVENIJI)</p> <ul style="list-style-type: none"> • turizem vidi priložnosti predvsem v trženju izjemnih spomenikov in ne širše kulturne dediščine → MERILO ZA IZBOR: RAZVOJNI SOCIALNO-EKONOMSKI UČINKI PROJEKTA • Odsotnost izobraževanja na področju za prepoznavanje in ocenjevanje kulturne dediščine na vseh ravneh izobraževanja → MERILO ZA IZBOR: RAZVOJNI SOCIALNO-EKONOMSKI UČINKI PROJEKTA: <ul style="list-style-type: none"> ➤ POZITIVEN PRISPEVEK PROJEKTA K IZOBRAŽEVALNI DEJAVNOSTI (PROGRAMI ZA DVIG RAVNI OZAVEŠČENOSTI IN POPULARIZACIJO)
---	--

Spremljanje okolja in celostno načrtovanje ter nadzor

Izzive in potrebe uresničevanja vnaprej opredeljenega projekta »Posodobitev infrastrukture prostorskih podatkov za zmanjševanje tveganj in posledic poplav« lahko opredelimo kot eno izmed prednostnih nalog Ministrstva za infrastrukturo in prostor in Ministrstva za kmetijstvo in okolje. Upravljanje z vodami, zlasti z vidika poplavne ogroženosti, je področje, ki ga je treba urediti.

Posodobitev osnovnega geodetskega referenčnega sistema – vertikalna komponenta je nujen in neizogiben pogoj za vse ukrepe v zvezi s poplavami (načrtovanje in varna gradnja) in za vse prostorske okoljske podatke.

Infrastruktura za prostorske informacije INSPIRE bo pomoč pri oblikovanju politik v odnosu do politik in dejavnosti, ki imajo neposreden vpliv na prostor in okolje.

Zakonodaja s področja programskega področja

Biotska raznovrstnost in ekosistemske storitve

Zakonodaja EU, pomembna za to programsko področje, zajema direktivo o divjih pticah (79/409/EGS) in habitatih (92/43/ES) in na njih nanašajoče se pravne akte (npr. sklepi Komisije). Ti dve direktivi vzpostavljata mrežo Natura 2000. Obe direktivi sta bili v celoti preneseni v slovensko zakonodajo.

Temeljni državni akt, ki določa celovit sistem ohranjanja narave, vključno z načini in sredstvi za imenovanje, ohranjanje in upravljanje omrežja Natura 2000, je **Zakon o ohranjanju narave** (v nadaljevanju: ZON). **Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000)**, sprejeta leta 2004, ko je Slovenija vstopila v EU, določa posebna varstvena območja ali območja Natura 2000, varstvene cilje na teh območjih in politike varstva za ohranjanje ali doseganje ugodnega stanja rastlinskih ali živalskih vrst ali njihovih habitatov in habitatnih tipov, kot tudi druge kodekse ravnanja za ohranjanje teh območij. Uredba določa tudi, kako je treba načrtovati varstvo območij Natura 2000 in potencialnih območij Natura. Temeljni dokument načrtovanja, ki ga je vlada sprejela leta 2007, za upravljanje območij Natura 2000 je **Program upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2007–2013**. Ko je vlada sprejela ta operativni program (Program upravljanja območij Natura 2000), je določila, da je obveznost za ohranjanje narave, upravljanja z vodami, rabo naravnih virov (gozdarstvo, lovstvo, ribištvo), regionalni razvoj, v pristojnosti lokalnih skupnosti in raziskav. Za kmetijstvo je bila sprejeta podobna odločitev pri sprejemanju načrta razvoja podeželja 2007–2013. Program upravljanja določa ohranitvene cilje in ukrepe za doseganje teh ciljev (varstveni ukrepi) na območja Natura, kot tudi njihove izvajalce in finančne vire.

Cilji in dejavnosti iz tega programa (program Finančnega mehanizma EGP in Norveškega finančnega mehanizma) na področju biotske raznovrstnosti in

ekosistemskih storitev so v celoti v skladu s programom upravljanja območij Natura 2000 2007–2013 in zato tudi v okviru zakonodajnega okvira za biotsko raznovrstnost.

Ohranjanje in oživljanje kulturne in naravne dediščine

Glede na Zakon o ohranjanju narave, tako imenovane naravne značilnosti vključujejo vse naravne značilnosti kulturne dediščine na območju Republike Slovenije. Cilji za varstvo naravnih vrednot so določeni v Resoluciji o nacionalnem okoljskem akcijskem programu 2005–2012.

Temeljni strateški dokument slovenske kulturne politike je Nacionalni program za kulturo 2008–2011 (v osnutku NPK 2014–2020), ki opredeljuje načela, cilje, prednostne naloge in ukrepe, ki naj bi spodbudili razvoj individualne in skupinske ustvarjalnosti v Republiki Sloveniji na področju kulture, zagotovili brezplačno, neodvisno in dinamično kulturno ustvarjanje, zaščito slovenske kulturne dediščine in tradicije, razvijali kulturno raznolikost in krepili kulturne izmenjave med Slovenijo in svetom.

Temeljni državni akt, ki določa celovit sistem ohranjanja kulturne dediščine, je Zakon o varstvu kulturne dediščine.

Javni interes v kulturi (in kulturni dediščini), organe, pristojne za področje kulture in mehanizme za izvajanje, opredeljuje Zakon o uresničevanju javnega interesa na področju kulture.

Ohranjanje kulturne dediščine je povezano z nacionalnim interesom in številnimi socialnimi, okoljskimi in gospodarskimi prednostmi in prepoznano kot prednostna naloga v številnih zakonodajnih in razvojnih dokumentih:

- Zakon o uresničevanju javnega interesa na področju kulture,
- Zakon o varstvu kulturne dediščine,
- Zakon o zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe Republike Slovenije v kulturi,
- Nacionalni program za kulturo 2008–2011 in Nacionalni program za kulturo 2012–2015 (v pripravi),
- Strategija razvoja Slovenije 2006–2013,
- Državni razvojni program Republike Slovenije za obdobje 2007–2013,
- Resolucija o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007–2023,
- Nacionalni strateški referenčni okvir 2007–2013,
- Operativni program krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007–2013,
- Operativni programi čezmejnega sodelovanja za obdobje 2007–2013 (5),
- Operativni program transnacionalnega sodelovanja za obdobje 2007–2013,
- Program razvoja podeželja Republike Slovenije 2007–2013,
- Operativni program za razvoj ribištva v Republiki Sloveniji za obdobje 2007–2013.

Spremljanje okolja in celostno načrtovanje ter nadzor

Ustrezne nacionalne prednostne naloge, zakonodaja in strategije, ki izražajo potrebo in dolžnost podpreti predlagane rezultate projekta:

Strategija razvoja Slovenije 2006–2013, ki jo je Vlada Republike Slovenije sprejela leta 2005. To je najpomembnejša nacionalna razvojna strategija, ki temelji na načelih trajnostnega razvoja in povezovanja razvojnih politik.

Nacionalni strateški referenčni okvir 2007–2013, marec 2007, ki opredeljuje splošno strategijo Slovenije in določitev temeljnih mehanizmov za doseganje ciljev, ki so opredeljeni v strateških dokumentih Slovenije.

Zakonodaja in pravni akti:

- Zakon o temeljni geodetski izmeri (Uradni list RS, št. 16/1974, 42/1986),
- Strategija nacionalnega geodetskega sistema (Vlada RS, 2004),
- Zakon o državnem geodetskem referenčnem sistemu – ZDGRS (predlog, v vladni proceduri za sprejem, 2012),
- IAG/EUREF resolucije,
- Zakon o vodah (Uradni list RS, št. 67/02 s spremembami 2002, 2004, 2008),
- Poplavna direktiva 2007/60/E, Uradni list z dne 6. 11. 2007,
- Pravilnik o metodologiji za določanje območij, ogroženih zaradi poplav in z njimi povezane erozije celinskih voda in morja, ter o načinu razvrščanja zemljišč v razrede ogroženosti (Uradni list RS, št. 60/07),
- Uredba o pogojih in omejitvah za izvajanje dejavnosti in posegov v prostor na območjih, ogroženih zaradi poplav in z njimi povezane erozije celinskih voda in morja (Uradni list RS, št. 89/08),
- Uredba o vsebini in načinu priprave podrobnejšega načrta zmanjševanja ogroženosti pred poplavami (Uradni list RS, št. 7/10),
- Okvirni program izvajanja poplavne direktive (MOP, 20.5.2009),
- Usmerjevalni dokument št 22, Posodobljeni napotki za izvajanje geografskega informacijskega sistema (GIS) Elementi politike EU o vodah,
- Direktiva 2007/2/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. marca 2007 o vzpostavitvi infrastrukture za prostorske informacije v Evropski skupnosti (INSPIRE),
- Zakon o infrastrukturi za prostorske informacije (Uradni list RS, 8/2010).

3. Utemeljitev strategije programa

Biotska raznovrstnost in ekosistemske storitve

Za uresničitev cilja programa (zaustavitev izgube biotske raznovrstnosti) je strategija programa osredotočena na področja z največjo biotsko raznovrstnostjo. To so območja, vključena v mrežo območij Natura 2000 (tudi vnaprej opredeljena v programu), ki je pravni instrument EU za ohranjanje vrednosti biotske raznovrstnosti, pomembne za Evropsko unijo. V okviru omrežja Natura 2000 (35,5% državnega ozemlja) se rezultate najlažje doseže z osredotočanjem na širše habitate v okviru mreže območij Natura 2000, pri čemer je največja potreba po izboljšanju stanja ohranjenosti habitatnih tipov in vrst Nature 2000 v območju travnikov, mokrišč in drugih gozdnih habitatnih tipov. Spremljanje in meritve vrst in habitatnih tipov so potrebne za učinkovito izvajanje ukrepov in merjenje učinkov. Strategija programa stremi k razširitvi obstoječega spremljanja in meritev tudi zato, ker za približno tretjino vrst Natura 2000 zaradi pomanjkanja podatkov stanje ohranjenosti ni znano.

Za učinkovito povezanost zbranih podatkov s potrebnimi ukrepi in njihovo usmerjanje v najbolj ključnih dele območij je krepitev podatkovnih baz in spletnih portalov tudi pomemben izziv, kot tudi financiranje in izvajanje učinkovitih ukrepov na kraju samem za ohranitev teh habitatnih tipov in habitatov vrst. Informiranje in izobraževalne dejavnosti naj spremljajo vsakega izmed projektov, kar zagotavlja sodelovanje ključnih interesnih skupin in lokalnih skupnosti.

Ohranjanje in oživljanje kulturne in naravne dediščine

Da bi uresničili cilj programskega področja (kulturna in naravna dediščina za prihodnje generacije – varovana, ohranjena in dostopna javnosti), je strategija glede naravne dediščine osredotočiti se na naravne vrednote v zaščitenih območjih, določenih na nacionalni ravni. Analiza RAPPAM »Učinkovitost upravljanja zaščitenih območij v Sloveniji« ugotavlja, da so bili pritiski turizma in rekreacijskih dejavnosti v zavarovanih območjih leta 2009 veliki. Tako obstaja potreba po zmanjšanju teh pritiskov. Po drugi strani pa ta mesta, ki jih obiše veliko število obiskovalcev, ponujajo velike možnosti za okoljsko izobraževanje in doživljanje narave. Z dobro načrtovanimi objekti za obiskovalce in trajnostnimi oblikami prevoza je lahko takšna infrastruktura primer dobre prakse turistične infrastrukture, ki je povezana z naravno dediščino. Poleg tega so organi upravljanja zavarovanih območij odgovorni za infrastrukturo za obiskovalce večine teh naravnih vrednot.

Na področju turizma Slovenija promovira svojo dobro ohranjeno naravo kot tudi dejavnosti pri razvoju zelenega in odgovornega turizma. Zaradi pomanjkanja nacionalnega financiranja varstva narave je infrastruktura za obiskovalce pogosto v

slabem stanju ali pa sploh ni na voljo. Zelo pomembno je, da je naravna dediščina dostopna javnosti na način, ki spoštuje varstvo naravnih vrednot.

Strategija varovanja in ohranjanja kulturne dediščine je bila oblikovana na podlagi naslednjih ugotovitev:

- Varstvo kulturne dediščine prinaša številne koristi za družbo, okolje, gospodarstvo, zaposlovanje in predstavlja pomemben družben, gospodarski, izobraževalni in identifikacijski potencial za doseganje uravnoveženega regionalnega in prostorskega razvoja.
- Kulturna dediščina ima posebno mesto v evropskem povezovanju v smislu evropske identitete in narodnosti, stalnega gospodarskega in socialnega razvoja, kulturne izmenjave in kulturne raznolikosti.
- Za varovanje in oživljanje kulturne dediščine je nujno sodelovanje med različnimi področji (medsektorski pristop), še posebej na področju turizma za oplemenitenje slovenske turistične ponudbe s kulturno tradicijo, kar bo povežalo turistično in kulturno ponudbo in izboljšalo kakovost.
- Treba je okrepiti identifikacijo prebivalcev z njihovo kulturno dediščino na lokalni ravni kot podlago za ohranjanje kulturne raznolikosti in identitete in ohranjanje znanja in gradiv, potrebnih za ohranitev kulturne dediščine in njihov razvoj za nove ustvarjalnosti.
- Pomanjkanje finančnih virov za usmerjene aktivnosti pri spodbujanju naše kulturne dediščine.

Cilj je zaščititi in ohraniti kulturno dediščino, materialno in nematerialno, in vključiti kulturno dediščino v trajnostni razvoj Slovenije in evropskih integracij z namenom povečati ozaveščenost o pomenu ohranjanja dediščine in razvojnih potencialov ter o posebnostih njenega ohranjanja in oživljanja.

Spremljanje okolja in celovito načrtovanje in nadzor

Vnaprej opredeljen projekt bo:

- uresničeval strategije in zakonodaje zahteve (EU in slovenske);
- podpiral upravne (lokalno prostorsko načrtovanje, načrtovanje razvoja) in druge ukrepe (gradbeništvo);
- zmanjšal tveganje in škodo zaradi ponavljajočih se poplav, ki povzročajo škodo na infrastrukturi, zgradbah, zdravju, okolju;
- pospeševal in podpiral že obstoječa in načrtovana prizadevanja in naložbe GURS (MIP) in MKO in
- upošteval zmanjševanje razpoložljivih proračunskih sredstev obeh udeležencev v projektu, GURS (MIP) in MKO.

4. Cilj programa (pričakovani učinek)

- **Programsko področje št. 2: Biotska raznovrstnost in ekosistemske storitve**
Cilj programa: zaustaviti izgubo biotske raznovrstnosti
- **Programsko področje št. 16: Ohranjanje in oživljanje kulturne in naravne dediščine** Cilj programa: kulturna in naravna dediščina za prihodnje generacije – varovana, ohranjena in dostopna javnosti
- **Programsko področje št. 3: Spremljanje okolja in celovito načrtovanje in nadzor** Cilj programa (vnaprej opredeljen projekt): Izboljšana skladnost z okoljsko zakonodajo

Biotska raznovrstnost in ekosistemske storitve

Cilj programa je zaustaviti izgubo biotske raznovrstnosti, ki se najpogosteje odraža v številu vrst in skupin vrst (habitatnih tipov). V Sloveniji je okoli 26.000 vrst. Pri ohranjanju narave ni mogoče upoštevati vsako posamezno vrsto in se aktivno vključiti v ohranjanje vsake posamezne vrste. Ohranjanje biotske raznovrstnosti se zato osredotoča na ogrožene vrste, tj. na tiste vrste, ki jim grozi izumrtje v naslednjih desetletjih in zahtevajo večjo pozornost kot druge vrste. V Direktivi o pticah in Direktivi o habitatih je EU že opredelila ogrožene vrste in habitatne tipe v Evropi v okviru varstva narave. Osnovno načelo ohranjanja biotske raznovrstnosti je zaščita na kraju samem, ki se izvaja z ohranjanjem vrst habitatov in habitatnih tipov. Za njihovo ohranitev so se države članice EU dogovorile za vzpostavitev in učinkovito upravljanje mreže območij Natura 2000. V Sloveniji je 214 takšnih vrst in 61 habitatov, pri čemer je 35,5 odstotka površine Slovenije za namen njihove ohranitve opredeljeno kot del mreže območij Natura 2000.

Za uresničitev cilja tega programa in z namenom odzivati se na izzive tega programskega območja, je pričakovani rezultat programa povečati zmogljivosti za učinkovito upravljanje in spremljanje območij Nature 2000. Glede upravljanja je poudarek na širših habitatih v okviru mreže območij Natura 2000, ki imajo največji potencial za izboljšanje stanja ohranjenosti vrst in habitatnih tipov – travišča (obsežni travniki), ogrožene vrste gozdov (nižinske gozdne vrste in nekatere gozdne vrste, ki zahtevajo visok delež mrtve lesne mase ali starejše strukture lesa) in močvirij. Na področju nadzora je poudarek na vrstah/habitatnih tipih, ki so cilj projektne dejavnosti, in horizontalno na vrste in habitatne tipe, za katere stanja ohranjenosti ni bilo mogoče določiti v poročilu Republike Slovenije Evropski komisiji v skladu s 17. členom Direktive o habitatih (2008, http://www.zrsvn.si/dokumenti/65/2/2008/hd_porocanje_1216.xls) in 12. členom Direktive o pticah (2010).

Izzivi programskega področja so torej izboljšanje stanja ohranjenosti teh habitatnih tipov in vrst, zlasti v kmetijskih (travniki) in močvirnatih območjih, in nekaterih gozdnih habitatnih tipov in povečanje nadzora in pregleda nad vrstami in habitatnimi tipi. Za učinkovito povezovanje zbranih podatkov s potrebnimi ukrepi in njihovo usmerjanje v

najbolj ključne dele je velik izziv tudi krepitev podatkovnih baz in spletnih portalov, kot tudi financiranje in izvajanje učinkovitih ukrepov na kraju samem za ohranitev teh habitatnih tipov in habitatov vrst.

Za podporo pri izvajanju opisanih aktivnosti za ohranjanje in doseganje dodane vrednosti so potrebne tudi aktivnosti obveščanja, izobraževanja in ozaveščanja. Pričakuje se, da bi dosegli večjo sprejemljivost izvajanja upravljanja območij programa Natura 2000 in/ali ohranitvenih ukrepov, ki se izvajajo v projektnih dejavnostih.

Spremljanje okolja in celostno načrtovanje ter nadzor

Cilj vnaprej opredeljenega projekta je izboljšati skladnost z okoljsko zakonodajo z naslednjimi pričakovanimi rezultati:

- povečati izmenjavo informacij o vplivu na okolje med Slovenijo in drugimi državami članicami EU.

Cilj in rezultati programskega področja bodo doseženi z rezultati vnaprej opredeljenega projekta z:

- vzpostavitev sodobne geodetske reference za prostorske podatke in višinskega sistema (ESRS, EVRS),
- vzpostavitev INSPIRE vmesnika za skladnost temeljnih topografskih podatkov (prednostna naloga I prilog INSPIRE) in razširjenim območjem slovenskega ozemlja z razpoložljivimi topografskimi podatki (s poudarkom na skupnosti prostorskega načrtovanja),
- posodobitev infrastrukture Hydro Data z večjo dostopnostjo do podatkov EU o vodah,
- vzpostavitev komponent NSDI storitev, razpoložljivostjo podatkov v skladu z zahtevami INSPIRE.

Ohranjanje in oživljanje kulturne in naravne dediščine

Cilj programa je zaščititi in ohraniti kulturno in naravno dediščino za prihodnje generacije, ki je javno dostopna.

V zvezi z naravno dediščino program stremi k javno dostopni naravni dediščini. V Sloveniji je naravna dediščina zelo bogata. Namenjena je obiskovalcem in je za namen tega programa osredotočena na naravne vrednote v večjih državnih zavarovanih območjih (nacionalni, regionalni in naravni parki). Ta rezultat je določen z namenom omogočiti obisk teh območij, zmanjšati negativne vplive obiskov teh območij in olajšati okoljsko izobraževanje obiskovalcev in njihovo doživljanje narave. Rezultati projekta se zato osredotočajo na vzpostavitev nove javne infrastrukture za obiskovalce najpomembnejših naravnih dediščin v nacionalnih zavarovanih območjih. Ta infrastruktura bo uspešno povezovala varovanje območij naravne dediščine in omogočala boljši javni dostop do območij naravne dediščine.

V evropskem in širšem prostoru lahko opazimo povečano skrb za ohranjanje in uveljavljanje kulturne dediščine v odnosu do globalizacije, kljub temu pa kulturno dediščino nekateri posamezniki še vedno dojemajo kot oviro za razvoj. Mednarodnimi dokumenti in strateška opredelitev držav EU in prakse ter ekonomski in drugi kazalci kažejo, da je vključevanje kulturne dediščine v razvoj in druge programe ena od razvojnih priorit. Kulturno dediščino je treba uveljaviti kot enega od nosilcev in podpornikov trajnostnega razvoja.

Dolgoročni cilj programa »kulturne in naravne dediščine« je torej ohranjanje in oživljanje dediščine v Republiki Sloveniji in izkoriščanje njene identifikacije, povezovanja in gospodarskega potenciala. S programom lahko močno prispevamo h kakovosti življenja državljanov, k okoljski trajnosti, regionalnemu razvoju in trajnostnemu razvoju. Dolgoročni cilj programa je v skladu s cilji Nacionalnega programa za kulturo 2012–2016, tj. temeljnim strateškim dokumentom slovenske kulturne politike.

Bilateralno sodelovanje med Slovenijo in Norveško na področju kulture je doslej potekalo v obliki izobraževanja in svetovanja norveških strokovnjakov iz Direktorata za kulturno dediščino Ministrstva za okolje Kraljevine Norveške slovenskim študentom in strokovnjakom na področju ohranjanja kulturne dediščine in skupnega sodelovanja v mednarodnih projektih EU na področju kulturne dediščine. S programom »kulturna in naravna dediščina« želimo dodatno okrepiti bilateralno institucionalno sodelovanje med Slovenijo in Norveško (organizacija konferenc) in ga razširiti tudi na področje znanja in izmenjave izkušenj med norveškimi in slovenskimi lastniki/upravljalci kulturnih spomenikov (povezuje slovenskih potencialnih prijaviteljev z lastniki/upravljalci podobnih projektov na Norveškem, strokovne ekskurzije).

Varstvo kulturne dediščine prinaša številne koristi za družbo, okolje, gospodarstvo, zaposlovanje in predstavlja pomemben družben, gospodarski, izobraževalni in identifikacijski potencial za doseganje uravnoteženega regionalnega in prostorskega razvoja. V Sloveniji je več o 27.000 enot kulturne dediščine, od tega okoli 8000 kulturnih spomenikov. Naš cilj je zaščititi in ohraniti kulturno dediščino, materialno in nematerialno, izboljšati njeno dostopnost in njeno vključevanje v trajnostni razvoj Slovenije in evropskih integracij.

Prednostna naloga programa se osredotoča predvsem na vlaganje v projekte nacionalnega pomena, kulturne spomenike in objekte javne kulturne infrastrukture. Učinki bodo vidni v ohranitvi in varstvu kulturne dediščine in v razširitvi, večji pestrosti in kakovosti turistične ponudbe v turističnih krajih, v možnosti za ustvarjanje celovitih kulturnih in naravnih izdelkov in v razvoju drugih storitev na različnih področjih in v povečanem številu turistov in drugih obiskovalcev. Prav tako pa bo program pozitivno vplival na povečanje prepoznavnosti Slovenije v svetu, ki je v tem trenutku na zelo nizki ravni.

5. Pričakovani učinek programa

Biotska raznovrstnost in ekosistemske storitve

#	Rezultat	Kazalnik	Opis	Vrednost kazalnika		Vir preveritve
				Osnova	Cilj	
1	Povečana sposobnost učinkovitega upravljanja in spremljanja območij Natura 2000	Število implementiranih načrtov upravljanja za območja Natura 2000	Program upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2007–2013 opredeljuje ohranitvene cilje in ukrepe za doseganje teh ciljev (zaščitni ukrepi) na vsakem območju Natura za vsako vrsto/habitatni tip, kakor tudi njihove izvajalce in finančne vire. Zato ne obstaja enoten načrt za upravljanje območij Natura 2000 z izjemo nekaterih državnih naravnih parkov in rezervatov. Gre torej za izvajanje obstoječega programa za upravljanje in ne za pripravo novega enotnega načrta za upravljanje.	109 načrtov (gozdarstvo), 19.600 ha (kmetijstvo)	115 načrtov gozdarstvo +580 ha (kmetijstvo)	Poročilo o izvajanju Programa upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2007–2013, poročila o izvajanju akcijskega načrta EU o biotski raznovrstnosti za Evropsko komisijo
		Število vrst/habitatnih tipov v območju Natura 2000, ki se jih spremlja, in delež njihove populacije/območja v okviru spremljanja	Za večje osredotočenje na ukrepe za ohranjanje narave je potrebno dodatno spremljanje. To naj bi povečalo število vrst/habitatnih tipov v območju 2000, ki se jih spremlja, in delež teh vrst/habitatnih tipov v okviru spremljanja.	110 vrst / habitatnih tipov	116 vrst / habitatnih tipov	Poročilo o izvajanju Programa upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2007–2013, poročila o izvajanju akcijskega načrta EU o biotski raznovrstnosti za Evropsko komisijo
		Število vrst/habitatnih tipov v območju Natura 2000 v ugodnem in	Povečano območje ukrepov za ohranjanje se mora odražati v bolj ugodnem ali izboljšanem stanju	Skupaj 176 enot	Skupaj 181 enot	Poročilo o izvajanju Programa upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2007–2013, poročila o izvajanju akcijskega načrta EU o

		izboljšanjem stanju ohranjenosti	ohranjenosti travniških vrst/habitatnih tipov v območju Natura 2000.	od 748 (Direktiva o habitatnih vrstah - 68; habitatnih tipov 39 (oba v dveh biogeo. regijah; 69 vrst ptic na območje)	od 748	biotski raznovrstnosti za Evropsko komisijo
--	--	----------------------------------	--	--	--------	---

V zvezi z upravljanjem je spremljanje nujen korak v prvi vrsti zaradi osredotočanja na ukrepe in aktivnosti za ohranjanje narave, nadalje pa tudi zaradi ocenjevanja njihove učinkovitosti. Program upravljanja območij Natura 2000 se osredotoča na ukrepe za ohranjanje narave (ukrepi, sprejeti v okviru tega programa) glede na podatke o porazdelitvi in trendih vrst/habitatnih tipov, ki so na voljo do leta 2006. Za večjo osredotočenost ukrepov ohranjanja narave je potreben dodatni nadzor, pri čemer so prednostne naloge za razvoj novih območij spremljanja del tega programa. Prav tako pa je treba zapolniti horizontalne vrzeli v znanju – vrste in habitatni tipi, za katere ni bilo mogoče določiti stanja ohranjenosti zaradi pomanjkanja podatkov. Zaradi pomanjkanja sredstev še ni bilo razvito novo spremljanje v obsegu, ki ga predvideva program upravljanja. Trenutno je okoli 110 vrst in habitatnih tipov, ki so raziskani ali vključeni v spremljanje. Zato bi bil predmet tega programa spremljanje vrst/habitatnih tipov, ki še ni razvito s pomočjo nacionalnih skladov (zadnji podatki so na voljo na spletni strani www.natura2000.gov.si/index.php?id=211). Zato je kot kazalnik opredeljeno število vrst/habitatnih tipov v območju Natura 2000, ki se jih spremlja, in delež njihove populacije/območja v okviru spremljanja.

Ker se rezultat osredotoča na izvajanje programa upravljanja območij Natura 2000, je treba izvajati ukrepe iz tega programa. Ukrepi programa, ki se osredotočajo na vrste/habitatne tipe travnikov in/ali gozdov ali mokrišč, so opredeljeni kot učinki programov Finančnega mehanizma EGP in Norveškega finančnega mehanizma. Ti učinki (ukrepi) morajo imeti ob zaključku programa pozitiven

vpliv na ugodno ali izboljšano stanje ohranjenosti teh vrst/habitatnih tipov, zato je kot tretji dodatni kazalnik opredeljeno število vrst/habitatnih tipov v območju Natura 2000 v ugodnem in izboljšanem stanju ohranjenosti.

Ohranjanje in oživljanje kulturne in naravne dediščine

Naravna dediščina

#	Rezultat	Kazalnik	Opis	Vrednost kazalnika		Vir preveritve
				Osnova	Cilj	
1	Naravna dediščina, dostopna javnosti	Povečanje števila ohranjenih ali obnovljenih območij naravne dediščine	1 – 3 novi infrastrukturni objekti	Osnova	Cilj	Preverjanje kazalnikov opravi ministrstvo, odgovorno za ohranjanje narave.
				0	1-3	
		Število obiskovalcev območij kulturne in/ali naravne dediščine in/ali muzejev (na leto)	Pri ohranjanju narave je poudarek pogosto na kakovosti in ne na količini. Cilj tega rezultata ni povečati število obiskovalcev, temveč povečati kakovost izkušenj obiskovalcev območij naravne dediščine in zmanjšati negativne učinke teh obiskov.	Osnova	Cilj	Podatki organov upravljanja nacionalno zavarovanih območij o obiskovalcih
				5000	5000	

Poudarek je na naravni dediščini državnega pomena, ki je že pogosto obiskana. Zato je rezultat projekta osredotočen na naravne vrednote v zaščitenih naravnih območjih, ki so določena na nacionalni ravni (nacionalni, regionalni in naravni parki) in ki jih obiše prek 5.000 obiskovalcev na leto. Predvidena je vzpostavitev nove javne infrastrukture za obiskovalce v najpomembnejših območjih naravne dediščine v nacionalno zavarovanih območjih, ki uspešno povezuje varovanje območij naravne dediščine in boljši javni

dostop do območij naravne dediščine. Organi upravljanja zavarovanih območij so odgovorni za infrastrukturo za obiskovalce za doseganje naravnih vrednot. Takšna infrastruktura naj bo tako tudi primer dobre prakse turistične infrastrukture, ki je povezana z naravno dediščino.

Kulturna dediščina

	Rezultat	Kazalnik	Opis	Vrednost kazalnika		Vir preveritve
1	Kulturna dediščina ohranjena, obnovljena in zaščiten	Število ohranjenih ali obnovljenih kulturnih spomenikov	Varstvo kulturne dediščine prinaša številne koristi za družbo, okolje, gospodarstvo, zaposlovanje in predstavlja tudi pomemben družbeni, gospodarski, izobraževalni potencial in potencial prepoznavanja možnosti za doseg uravnoteženega regionalnega in prostorskega razvoja. Naš cilj je varovati in ohranjati kulturno dediščino, opredmeteno in neopredmeteno, ter njeno vključevanje v trajnostni razvoj Slovenije in evropskih integracij. Kulturni spomeniki morajo biti vključeni v sodobno življenje s svojo revitalizacijo in rehabilitacijo.	Osnova	Cilj	Poročila o izvajanju
				0	3	

V Sloveniji je več o 27.000 enot kulturne dediščine, od tega okoli 8000 kulturnih spomenikov. Prednostna naloga programa je usmerjena predvsem v vlaganje v projekte nacionalnega pomena, v kulturne spomenike in objekte javne kulturne infrastrukture. Učinki se bodo pokazali v ohranitvi in varovanju kulturne dediščine in v razširitvi, popestritev in večji kakovosti turistične ponudbe, v priložnostih za ustvarjanje celovitih kulturnih in naravnih izdelkov in v razvoju drugih storitev na različnih področjih in v povečanem številu turistov in drugi obiskovalcev. Prav tako se bodo pozitivni učinki pokazali v povečani prepoznavnosti Slovenije v svetu, ki je v tem trenutku na zelo nizki ravni.

Spremljanje okolja in celovito načrtovanje in nadzor

Rezultat	Kazalnik	Opis	Vrednost kazalnika		Vir preveritve
Povečana izmenjava informacij o vplivih na okolje, stanju in trendih med državami upravičenkami in drugimi državami članicami EU	Število javnih organov, ki povezujejo svoje baze prostorskih podatkov z INSPIRE omrežji	Število javnih organov, ki povezujejo svoje baze prostorskih podatkov z INSPIRE omrežji	1	3	Napredek se bo spremljalo prek nacionalnih poročil o izvajanju INSPIRE
	Izvajanje INSPIRE izvedbenih pravil	Izvedbena pravila za omrežne storitve se bodo izvajala in število izvedenih pravil se bo štelo	0	3	Napredek se bo spremljalo prek nacionalnih poročil o izvajanju INSPIRE
	Dostopnost do prostorskih podatkov	Izmerjeno število zbirk podatkov in storitev v zvezi s podatki, dostopnih prek nacionalnega geoportala	1	3	Napredek se bo spremljalo prek nacionalnih poročil o izvajanju INSPIRE

Za uresničevanje ciljev za programsko področje 3 »Spremljanje okolja in celovito načrtovanje in nadzor« je bil pripravljen vnaprej določen projekt v skladu z MoS – Memorandumom o soglasju o izvajanju finančnega mehanizma EGP 2009–2014. Splošni cilji Finančnega mehanizma EGP 2009–2014 so prispevati k zmanjševanju gospodarskih in socialnih razlik v Evropskem gospodarskem prostoru ter h krepitvi dvostranskih odnosov med državami donatoricami in državami prejemnicami s finančnimi prispevki v prednostni sektor varstva in upravljanja z okoljem. Poseben poudarek programskega področja »Spremljanje okolja in celovito načrtovanje in nadzor« v »programu finančnega mehanizma EGP« je na aktivnem spodbujanju dvostranskega sodelovanja z mreženjem in izmenjavo izkušenj in dobrih praks.

V programskem področju »Spremljanje okolja in celovito načrtovanje in nadzor« je predlagan vnaprej opredeljen projekt za posodobitev infrastrukture za prostorske informacije za podporo upravljanja z vodami in zmanjšanje poplavne nevarnosti in učinkov v skladu z INSPIRE pravili. Izzivi programskega področja so usmerjeni v reševanje problemov v zvezi z vodami, zlasti z namenom zmanjševanja tveganja poplav. To področje je ena od prednostnih nalog Geodetske uprave Republike Slovenije, organa v sestavi Ministrstva za infrastrukturo in prostor Slovenije (MIP) in Ministrstva za kmetijstvo in okolje (MKO). Za oceno poplavne ogroženih območij so potrebni različni prostorski podatki.

Dolgoročni cilj vnaprej opredeljenega projekta je olajšati upravljanje z vodami in zmanjšati nevarnost poplav in njihovih učinkov s povečano skladnostjo podatkov direktive ES INSPIRE s potrebnimi storitvami v zvezi s podatki. Vnaprej opredeljen projekt bo zagotovil sodobno geodetsko referenco (vertikalni referenčni sistem – nivojsko omrežje in geoid) in nacionalno povezano geodetsko mrežo, kar je v celoti v skladu z Evropskim prostorskim referenčnim sistemom (EPRS). V okviru projekta bodo obstoječi topografski podatkovni modeli spremenjeni v skladu z zahtevami INSPIRE. Obstoječi topografski podatki bodo preneseni v novi podatkovni model, ki bo vzpostavljen v pristojnosti Geodetske uprave Republike Slovenije (GURS). Dodatno zbiranje topografskih podatkov na osnovi novega podatkovnega modela se bo izvajalo za ustrezne teme podatkov iz prilog INSPIRE. Hkrati bo posodobljena infrastruktura hidrografskih prostorskih podatkov z vzpostavitvijo INSPIRE podatkovnim modelom za hidrografijo in preoblikovanjem 10 odstotkov obstoječih podatkov o hidrografiji v skladu z novim podatkovnim modelom. To bo omogočilo tudi poročanje o upravljanju voda, ki ga zahtevajo direktive EU. Vnaprej opredeljen projekt bo spodbudil vzpostavitev NSDI v Sloveniji na organiziran način in povečal ozaveščenost o potrebnem sodelovanju vseh zainteresiranih strani v NSDI v Sloveniji. Z ustanovitvijo več komponent nacionalnega SDI (metapodatki, podatki in omrežne storitve) bo omogočena tudi vzpostavitev evropske infrastrukture za prostorske informacije.

6. Neposredni učinki programa

Biotska raznovrstnost in ekosistemske storitve

Rezultat	Učinek	Kazalnik učinka	Vrednost kazalnika		Vir preveritve
Povečana zmogljivost za učinkovito upravljanje in spremljanje območij Nature 2000	Na nezahtevnih (obsežnih) travnikih in/ali zaščitnih ali poplavljenih gozdovih v območjih Natura 2000, kjer se nahajajo pomembne populacije vrst/habitatnih tipov Natura 2000, je upravljanje v skladu z zahtevami programa upravljanja območij Natura 2000	Površina (območje) ukrepov, ki so usmerjeni v vrste/habitatne tipe travnikov in/ali gozdov	Osnova	Cilj	<p>Za travnike se osnova nanaša na območje, ki je v okviru izbranih kmetijsko-okoljskih ukrepov ali pogodbenih ukrepov, ki zagotavljajo odlično stanje ohranjenosti vrst in habitatnih tipov za vsa travniška območja Natura 2000, ki so spremenjene kmetijske rabe.</p> <p>Za gozdove se osnova nanaša na območja Natura 2000, za katere velja nov načrt upravljanja gozdov, v katera so vključeni tudi ukrepi Natura 2000.</p> <p>Preveritev bo opravljena na osnovi Poročila o izvajanju programa upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2007–2013, poročil o izvajanju akcijskega načrta EU o biotski raznovrstnosti za Evropsko komisijo</p>
			19.600 ha (travniki),	+ 580 ha	
			252.540 ha (gozdovi)	+ 7.500 ha	
	Na mokriščih v območjih Natura 2000, kjer se nahajajo pomembne populacije vrst/habitatnih tipov Natura 2000, je upravljanje v skladu z zahtevami programa upravljanja območij Natura 2000	Površina (območje) ukrepov, ki so usmerjeni v vrste/habitatne tipe mokrišč	670 ha	700 ha	Preveritev bo opravljena na osnovi Poročila o izvajanju programa upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2007–2013, poročil o izvajanju akcijskega načrta EU o biotski raznovrstnosti za Evropsko komisijo
	Spremljanje parametrov za določitev	Število vrst/habitatnih tipov v območju	Osnova	Cilj	Preveritev bo opravljena na osnovi Poročila o

	stanja ohranjenosti vrst in/ali habitatnih tipov travnikov in/ali gozdov in/ali močvirij	Natura 2000, ki se jih spremlja, in delež njihove populacije/območja v okviru spremljanja	110 vrst /HT	116 vrst /HT	izvajanju programa upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2007–2013, poročil o izvajanju akcijskega načrta EU o biotski raznovrstnosti za Evropsko komisijo
	Sprejemljivost izvajanja programa upravljanja območij Natura 2000 in ohranitvenih ukrepov, ki se izvajajo v projektih aktivnostih	Delež ključnih interesnih skupin, ki sprejmejo (se strinjajo z) izvajanjem programa upravljanja območij Natura 2000 in načrtovanih ohranitvenih ukrepov v projektih aktivnostih	Osnova	Cilj	Bo merjeno na območju projekta pred začetkom in ob zaključku projekta z javnomnenjsko anketo
			4.500 oseb	4.750 oseb	

Rezultat: Povečana zmogljivost za učinkovito upravljanje in spremljanje območij Nature 2000

Kot že poudarjeno, so najbolj ogroženi obsežnejši habitati v okviru mreže območij Natura 2000 travišča (obsežni travniki), ogrožene vrste gozdov (nižinske gozdne vrste in nekatere gozdne vrste, ki zahtevajo visok delež mrtve lesne mase ali starejše strukture lesa) in močvirij. Tako se eden izmed učinkov osredotoča na travišča in nekatere gozdne vrste, drugi učinek pa se osredotoča na mokrišča. Nadalje se ti učinki osredotočajo tudi na območja Natura 2000, kjer se nahajajo pomembne populacije vrst/habitatnih tipov Natura 2000 in zagotavljanje skladnosti upravljanja z zahtevami programa upravljanja območij Natura 2000.

V zvezi s prvim učinkom je treba poudariti, da v skladu z veljavnimi uredbami, trajnostna raba kmetijskih zemljišč ni urejena z načrtovano rabo s sprejetjem ustreznih načrtov upravljanja. Za ta kmetijska zemljišča najpomembnejša metoda vključevanja kmetijskih dejavnosti v posamezne modele kmetovanja temelji na finančnih spodbudah skupne kmetijske politike EU – kmetijsko-okoljski ukrepi iz osi 2 skupne politike podeželja za obdobje 2007–2013. Program upravljanja območij Natura 2000 določa cilje za ohranitvene ukrepe v zvezi s površino v okviru izbranih kmetijsko-okoljskih ukrepov, ki zagotavljajo zelo dobro stanje ohranjenosti vrst in habitatov za vsa travniška območja Natura 2000, ki so spremenjene kmetijske rabe¹. V nekaterih zavarovanih območjih, ki

¹ Ohranjanje trajnih travnikov so tudi ukrepi za doseganje ciljev ohranjanja (in sicer 214-I/7 Ekološko kmetovanje - trajni travniki (EK T), 214-I/7 Ekološko kmetovanje – sadovnjaki (EK SD), 214-II / 1 Alpska paša (PP ali PPP), 214-II / 2 Košnja strmih travnikov (S35 in S50), 214-II / 3 Košnja grbinastih travnikov

imajo organe upravljanja, so določeni tudi dodatni cilji za pogodbene ukrepe poleg kmetijsko-okoljskih ukrepov (dodatne zahteve ali območja travnikov, ki niso upravičena do ali ne ustrezajo kmetijsko-okoljskim ukrepom). Kazalnik tako temelji na ciljnih programa upravljanja območij Natura 2000 (površina (območje) ukrepa, ki je usmerjen na vrste/habitatne tipe travnikov). Ker so ohranitveni cilji v programu upravljanja območij Natura 2000 določeni v smislu stanja ohranjenosti vrst/habitatnih tipov, je kot naslednji kazalnik določeno število travniških vrst/habitatnih tipov Natura 2000 v dobrem ali izboljšanem stanju ohranjenosti. Glede zaščitnih ali poplavljenih gozdovih v območjih Natura 2000, kjer se nahajajo pomembne populacije vrst/habitatnih tipov Natura 2000, je predvideno, da bodo v okviru posodobitve ukrepi Natura 2000 vključeni v te načrte upravljanja. Cilj je povečati skladnost teh načrtov z ukrepi programa upravljanja območij Natura 2000, in sicer za 3%, s čimer bi zagotovili izvajanje programa upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2007–2013.

Drugi učinek se osredotoča na mokrišča, ki so eni izmed najbolj ogroženih obsežnejših habitatov v okviru mreže območij Natura 2000. Ta učinek se osredotoča na mokrišča na enak način kot pri prvem rezultatu. Razvije se na enak način kot opisano pri prejšnjem učinku, pri čemer se osredotoča na mokrišča.

Za tretji učinek (spremljanje parametrov za določitev stanja ohranjenosti vrst in/ali habitatnih tipov travnikov in pašnikov in/ali gozdov in/ali močvirij) je predvideno spremljanje vrst/habitatnih tipov, ki še ne poteka s pomočjo nacionalnih sredstev (zadnji podatki so dostopni na spletni strani ministrstva). Tako je kot kazalnik določeno število vrst/habitatnih tipov, ki se jih spremlja, in delež njihove populacije/območja v okviru spremljanja.

Četrti učinek podpira projektne aktivnosti prvih dveh učinkov. Tako se učinek osredotoča na sprejemljivost predvidenih ohranitvenih ukrepov na kraju samem in izvajanje programa upravljanja območij Natura 2000 (ki opredeljuje večino teh ukrepov).

(GRB), 214-II / 4 Travniški sadovnjaki (TSA), 214-II / 7 Trajnostni domača živinoreja (rej), 214-II / 8 Ohranjanje obsežnih travnikov (ETA), 214-III / 2 ohranjanje posebnih habitatov travnikov (HAB), 214-III / 3 ohranjanje travnatih habitatov metuljev (MET), 214. - III / 4 Ohranjanje steljnikov (STE), in 214-III / 5 Zagotavljanje dobrega stanja populacij ogroženih vrst ptic in vlažnih travniških habitatov (VTR).

Ohranjanje in oživljanje kulturne in naravne dediščine

Naravna dediščina

Rezultat	Učinek	Kazalnik učinka	Vrednost kazalnika		Vir preveritve
			Osnova	Cilj	
Kulturna dediščina, dostopna javnosti	Vzpostavitev nove javne infrastrukture za obiskovalce najpomembnejših območij naravne dediščine v nacionalno zavarovanih območjih	1 – 3 novi infrastrukturni objekti	0	1-3	Ob upoštevanju razmeroma majhne količine sredstev je učinek osredotočen na najbolj pomembna območja s ciljem dokončanja 1 – 3 takih projektov. Preveritev kazalnikov bo lahko opravilo ministrstvo, pristojno za ohranjanje narave.
	Infrastruktura za obiskovalce, ki uspešno povezuje varovanje naravne dediščine in lažji javni dostop do območij naravne dediščine.	Število obiskovalcev na leto, ki obišejo območja naravne dediščine in je pri tem ne poškodujejo.	5000	5.000	Meja najpomembnejših območij je določena na 5.000 obiskovalcev letno. Podatke o številu obiskovalcev zagotavljajo organi upravljanja nacionalno zavarovanih območij.
		Obseg uporabe motornih vozil	5000	3750	Cilj je zmanjšati uporabo motornih vozil. Tako je osnova obstoječe število vozil. Podatke o obiskovalcih zagotovijo organi upravljanja nacionalno zavarovanih območij.
			Osnova	Cilj	
		Povečan obseg infrastrukture parkov, ki varuje naravne vidike in ponuja pridobivanje znanja o naravi in doživljanje narave	0	1-3	Preveritev kazalnikov opravilo ministrstvo, pristojno za ohranjanje narave.

Prvi učinek je vzpostavitev nove javne infrastrukture za obiskovalce najpomembnejših območij naravne dediščine v nacionalno zavarovanih območjih. Da bi dosegli največji učinek programa EGP, se osredotoča na najpomembnejša območja, ki jih obiše več kot 5.000 obiskovalcev letno, s ciljem dokončanja 1 – 3 takih projektov. Drugi učinek pa se osredotoča na infrastrukturo za obiskovalce, ki uspešno povezuje varovanje naravne dediščine, in lažji javni dostop območij naravne dediščine. Namen je vzpostaviti novo infrastrukturo na teh območjih (objekti za obiskovalce), ki ohranja obstoječe število obiskovalcev in predvsem zmanjša število obiskovalcev, ki posamično obiskujejo ta območja z motornim vozilom, pri čemer nadomešča tovrstna prevozna sredstva z okolju prijaznejšimi prevoznimi sredstvi, s čimer bi se zmanjšale emisije CO2. Ta nova infrastruktura naj bi tudi preprečila nenadzorovano širjenje obiskovalcev po območju in s tem motenje in uničevanje območja. Ko se obiskovalci zberejo na vhodu in na točkah za obiskovalce, jim lahko ponudimo izobraževanje o naravi in doživljanje narave, in sicer z dobro oblikovanimi objekti za obiskovalce. Projekti naj bi prinesli znižanja rabe motornih vozil za 25 odstotkov, ohranitev števila obiskovalcev (5.000 na leto), ki naravne dediščine pri tem ne poškodujejo in ki pri obisku območij naravne dediščine pridobijo znanje o naravi.

Kulturna dediščina

Rezultat	Učinek	Kazalnik učinka	Vrednost kazalnika		Vir preveritve
			Osnova	Cilj	
Kulturna dediščina ohranjena, obnovljena in zaščitena	Zagotoviti ohranjenost, obnovo in zaščito kulturnih spomenikov	Število ohranjenih ali obnovljenih kulturnih spomenikov	Osnova	Cilj	Poročila o izvajanju
			0	3	
	Zagotoviti dostop do kulturne dediščine	Število obiskovalcev ohranjenih, obnovljenih in zaščiteneh kulturnih spomenikov na leto	Osnova	Cilj	Poročila o izvajanju
			0	Povečan je 5 %*	

* Dogovorjeno je bilo, da je osnova 0, saj je osnova odvisna od izbranih projektov, ki se med seboj močno razlikujejo glede na število obiskovalcev na leto (od 5,000 do 1,000,000 na leto). Cilj je tako opredeljen v odstotkih in bo izračunan na podlagi osnove za vsak izbran projekt. V primeru da Urad za finančni mehanizem dovoli spremembo osnovne vrednosti kazalnika za program po potrditvi programa, bo nosilec programa vstavil pravilno številko.

Spremljanje okolja in celovito načrtovanje in nadzor

Rezultat	Učinek	Kazalnik učinka	Vrednost kazalnika		Vir preveritve
			Osnova	Cilj	
Povečana izmenjava informacij o vplivih na okolje, stanju in trendih med državami upravičenkami in drugimi državami članicami EU	vzpostavitev modernega geodetskega referenčnega sistema, ki je skladen z EPRS	Merjene normalne višine visokih mrež – število označitev relativne višine	Osnova	Cilj	Mnenje na podlagi podatkov iz poročil o projektu
			0	1500	
	Vzpostavitev topografske podatkovne baze v skladu z INSPIRE pravili izvajanja	Povečano pokritje Slovenije s topografskimi podatki	Osnova	Cilj	Mnenje na podlagi podatkov iz poročil o projektu
			1950 listin	2280 slistin	
	Hidrografska podatkovna baza skladna z INSPIRE	Pokritje Slovenije s topografskimi podatki, ki so v celoti skladni z INSPIRE	Osnova	Cilj	Mnenje na podlagi podatkov iz poročil o projektu s spremljanjem povečane pokritosti ozemlja s topografskimi podatki
			0	320 listin	
	Komponente NSDI v skladu z zahtevami INSPIRE	INSPIRE mrežne storitve za topografske podatke	Osnova	Cilj	S preštevanjem INSPIRE mrežnih storitev
			0	10	

Za uresničevanje cilja tega programskega področja in za odzivanje na izzive je glavni pričakovani rezultat vnaprej opredeljenega projekta vzpostavitev modernega geodetskega referenčnega sistema za prostorske podatke in višinske sisteme (ESRS, EVRS), vzpostavitev INSPIRE vmesne skladnosti temeljnih topografskih podatkov (prednostna naloga I INSPIRE prilog) in razširjeno območje slovenskega ozemlja z razpoložljivimi topografskimi podatki (s poudarkom na prostorskem načrtovanju Skupnosti); modernizacija infrastrukture hidroloških podatkov z večjo dostopnostjo do poročanja EU o vodah, vzpostavitev komponent NSDI storitev, razpoložljivost podatkov v skladu z zahtevami INSPIRE.

7. Ciljne skupine programa

Biotska raznovrstnost in ekosistemske storitve

Za namene tega programskega področja so primarne ciljne skupine institucije, ki so neposredno vključene v aktivnosti ohranjanja narave (organi upravljanja parkov, javni zavodi za ohranjanje narave in nevladne organizacije, ki sodelujejo pri ohranjanju narave) ter dejavnosti spremljanja in merjenja (raziskovalni inštituti, univerze, javni in zasebni zavodi na področju zbiranja in spremljanja podatkov in upravljanja ter ustrezne nevladne organizacije). Sekundarne ciljne skupine/institucije so organizacije, ki so ključne za sodelovanje in izvajanje projektnih aktivnosti za vsako projektno območje. To so lokalne skupnosti, še posebej odločevalci na lokalni ravni in organizacije lastnikov zemljišč (kmetje in lastniki gozdov), ribičev in/ali lovcev in lokalne turistične in nevladne organizacije za ohranjanje narave.

Ohranjanje in oživljanje kulturne in naravne dediščine

Naravna dediščina

Primarne ciljne skupine na področju naravne dediščine so organi upravljanja zaščiteneh območij. Infrastruktura za obiskovalce je koristna predvsem za študente na različnih ravneh izobraževanja. Prav tako pa je treba upoštevati potrebe invalidnih obiskovalcev. Druge ciljne skupine so lokalne skupnosti, drugi obiskovalci zavarovanih območij, ponudniki lokalnega blaga in storitev. Pri upravljanju zavarovanih območij v Sloveniji je zagotovljeno sodelovanje različnih interesnih skupin prek nadzornih in strokovnih svetov, s sodelovanjem z lokalnimi skupnostmi, nevladnimi organizacijami in drugimi zainteresiranimi stranmi. Načrti upravljanja zavarovanih območij so pripravljani v sodelovanju z vsemi glavnimi zainteresiranimi stranmi, ki jih na koncu sprejme Vlada Republike Slovenije.

Kulturna dediščina

Ciljne skupine bodo lastniki ali javni kulturni spomeniki in lastniki zgradb javne kulturne infrastrukture (nepremičnine s kulturnim namen), in sicer: Republika Slovenija (ministrstva spomenikov v državni lasti) občine, javne ustanove.

Spremljanje okolja in celostno načrtovanje ter nadzor

Standard:

javni uslužbenci/ osebje javne uprave
raziskovalci ali znanstveniki
študentje

Po meri:

hidro-tehnični strokovnjaki
hidrologi
prostorski načrtovalci
geodetske službe
splošna javnost

8. Bilateralni odnosi

Sredstva za bilateralne odnose se bodo izvajala prek dveh ukrepov:

A) Iskanje partnerjev za projekte v partnerstvu z državo donatorico pred ali med pripravo prijave projekta, razvoj tovrstnega partnerstva in priprava prijave za projekt v partnerstvu z državo donatorico

Ta ukrep bo izvajal nosilec programa/Nacionalna kontaktna točka v sodelovanju z Veleposlaništvom Kraljevine Norveške v Budimpešti. Nosilec programa bo organiziral vsaj en dogodek za omogočanje oblikovanja partnerstev.

20% sredstev sklada za bilateralne odnose bo namenjenih iskanju projektnih partnerjev iz države donatorice pred ali med pripravo prijave projekta, razvoj tovrstnega partnerstva in priprava prijave za projekt v partnerstvu z državo donatorico (ukrep a).

B) Mreženje, izmenjava, delitev in prenos znanja, tehnologije, izkušenj in najboljših praks med nosilci projektov in subjekti v državah donatoricah

80% sredstev sklada za bilateralne odnose bo namenjenih mreženju, izmenjavi, delitvi in prenosu znanja, tehnologije, izkušenj in najboljših praks med nosilci projektov in subjekti v državah donatoricah (ukrep b).

Dejavnosti:

- študijski obiski slovenskih strokovnjakov in oblikovalcev politik držav donatoric, da bi olajšali izmenjavo dobrih praks
- strokovni obiski iz držav donatoric v Slovenijo, da bi olajšali prenos znanja in izkušenj ter dobrih praks širši strokovni javnosti in političnim nosilcem odločanja v Sloveniji (z vidika stroškov in koristi je to pomembna dejavnost)
- konference z udeležbo strokovnjakov, potencialnih projektnih partnerjev držav donatoric, če je to potrebno za nosilce odločanja na nacionalni in lokalni ravni, za predlagatelje projektov in širšo strokovno javnost o temah, povezanih s programskim področjem
- druge informacijske dejavnosti, ki podpirajo povezovanje, izmenjavo, delitev in prenos znanja, informacij, izkušenj itd.

9. Vnaprej opredeljeni projekti

Za programsko področje št. 3 »Spremljanje okolja in celovito načrtovanje in nadzor« je predlagan en vnaprej opredeljen projekt. Projekt »Posodobitev infrastrukture prostorskih podatkov za zmanjševanje tveganj in posledic poplav« bo izvajal GURS v sodelovanju z MKO in v partnerstvu z norveško Geodetsko upravo (Statens kartverk) in Geodetsko upravo Islandije (Landmælingar Íslands). Cilj projekta je posodobitev infrastrukture za prostorske podatke kot podpora upravljanju z vodami in zmanjševanju tveganj in posledic poplav v skladu s pravili INSPIRE.

Projekt je sestavljen iz štirih medsebojno povezanih skupin aktivnosti z naslednjimi cilji:

- zagotoviti moderno geodetsko referenco, ki je skladna z določili INSPIRE, z vzpostavitvijo vertikalnega referenčnega sistema (nivojsko omrežje in geoid) in nacionalno povezano mrežo, ki sta ključna za zagotavljanje koordinatne reference za kakovostne prostorske podatke;
- v okviru virov v največji možni meri zagotoviti topografske podatke, ki so skladni z INSPIRE (teme podatkov iz prilog INSPIRE), s spremembo obstoječega modela topografskih podatkov, ki je bolj v skladu z zahtevami INSPIRE, izvajati prenos obstoječih podatkov v nov model in zbirati topografske podatke na osnovi novega podatkovnega modela;
- posodobiti in nadgraditi infrastrukturo hidrografskih podatkov z vzpostavitvijo podatkovnega modela za hidrografijo, ki je skladen z INSPIRE, preoblikovati 10 odstotkov obstoječih podatkov o hidrografiji v skladu z novim podatkovnim modelom in opraviti študijo interesnih skupin in njihove vloge v prihodnosti pri upravljanju s hidrografskimi podatki;
- omogočiti izvajanje INSPIRE z osredotočanjem na krepitev zmogljivosti, topografske podatke z vzpostavitvijo INSPIRE mreže storitev, ki bo vključena v nacionalni geoportal, skladen z INSPIRE.

Projekt je razdeljen v štiri podprojekte: podprojekt Geodetski referenčni okvir (GRO); podprojekt Topografija (TOPO); podprojekt INSPIRE (INSP) in podprojekt Hidrografija (HIDRO).

Skupna vrednost vnaprej opredeljenega projekta je 3,060,000 evrov, od tega predstavlja

- nacionalno sofinanciranje 312.882 evrov,
- donacija FM EGP 1.773.000 evrov in
- projektno financiranje 974.118 evrov, deljeno med SMA in MAE.

10. Razpis

Skupna dodelitev sredstev za program za Finančni mehanizem EGP za ponovno dodelitev znaša 7.301.756 evrov, od tega 6.206.493 evrov predstavljajo sredstva Finančnega mehanizma EGP, nacionalni prispevek predstavlja 1.095.263 evrov.

Porazdelitev ponovno dodeljenih sredstev po rezultatih:

Rezultat	FM EGP	Nacionalno sofinanciranje	Skupaj
Programsko področje 16 – Ohranjanje in oživljanje kulturne in naravne dediščine			
Kulturna dediščina ohranjena, obnovljena in zaščitena – Programsko področje ohranjanje in obnavljanje kulturne in naravne dediščine, del Kulturna dediščina	3.400.000	600.000	4.000.000
Kulturna dediščina, dostopna javnosti – Programsko področje ohranjanje in obnavljanje kulturne in naravne dediščine, del Naravna dediščina	1.080.561	190.687	1.271.248
Programsko področje 2 – Biotska raznovrstnost in ekosistemske storitve			
Povečana zmogljivost za učinkovito upravljanje in spremljanje območij Nature 2000	1.725.932	304.576	2.030.508
Skupaj	6.206.493	1.095.263	7.301.756

Najnižji znesek donacije za projekt programskega področja »Ohranjanje in oživljanje kulturne in naravne dediščine« – del, ki se nanaša na kulturno dediščino – bo 1.000.000 evrov, maksimalen znesek pa 2.000.000 evrov. Za programsko področje »Ohranjanje in oživljanje kulturne in naravne dediščine« – del, ki se nanaša na naravno dediščino – je najnižji znesek donacije za projekt 250.000 evrov, maksimalen znesek pa 1.000.000 evrov ob upoštevanju relativno nizkega zneska vseh dodeljenih donacij.

Za programsko področje »Biotska raznovrstnost in ekosistemske storitve« bo najnižji znesek donacije za projekt 500.000 evrov, maksimalen znesek pa 700.000 evrov. Minimalni zneski so pod vrednostjo 1.000.000 evrov, saj imajo vsi programi relativno nizke zneske, sposobnost potencialnih prijaviteljev za sofinanciranje pa je zelo omejena. Tako se z znižanjem najnižjega zneska število potencialnih prijaviteljev poveča.

Za programsko področje »Ohranjanje in oživljanje kulturne in naravne dediščine« – del, ki se nanaša na kulturno dediščino – bo javni razpis odprt za vse prijavitelje v skladu s členom 6.2 Uredbe z izjemo zasebnih profitnih subjektov, ki se ne bodo mogli prijaviti na javni razpis zaradi narave programskega področja.

Za programsko področje »Biotska raznovrstnost in ekosistemske storitve« in »Ohranjanje in oživljanje kulturne in naravne dediščine« – del, ki se nanaša na naravno dediščino – bo javni razpis odprt za vse upravičene prijavitelje ne glede na vrsto organizacije. Morajo pa ustrezati merilom, ki so opredeljena v poglavju Izbor projektov.

11. Izbor projektov – posebni kriteriji za vsako programsko področje

A. Biotska raznovrstnost in ekosistemske storitve

Da bi zagotovili, da izbrani projekti prispevajo k rezultatom in ciljem programa, bodo pri izbiranju uporabljeni naslednji pogoji in merila:

Pogoji za upravičenost:

- Prijavitelj projekta mora:
 - dokazati, da ima izkušnje s spremljanjem vrst ali habitatnih tipov rastlin in živali;
 - imeti dovoljenje za upravljanje območja Natura 2000 ali del območja Natura 2000.
- Prijava projekta mora vsebovati:
 - spremljanje vrst in/ali habitatnih tipov, ki so v slabem stanju ohranjenosti, ki ga usmerjajo ohranitvene aktivnosti, in/ali vrst in/ali habitatnih tipov, katerih stanje ohranjenosti je neznano;
 - zagotovilo, da bodo zbrani podatki digitalizirani v standardno podatkovno bazo in portal prostorskih podatkov;
 - ohranitvene ukrepe na kraju samem (in-situ), ki so usmerjeni v vrste in/ali habitatne tipe travnikov, gozdov in/ali mokrišč, ki so v slabem stanju ohranjenosti;
 - aktivnosti informiranja in dvigovanja ozaveščenosti, ki so usmerjene oziroma vključujejo lokalne interesne skupine.

Merila za izbor:

Prednost bodo imeli projekti, ki:

- so usmerjeni v ukrepe na kraju samem za povečanje števila vrst in/ali habitatnih tipov travnikov, gozdov in/ali mokrišč, ki so v slabem stanju ohranjenosti
- so usmerjeni v spremljanje večjega števila vrst in/ali habitatnih tipov, ki so v slabem stanju ohranjenosti, ki ga usmerjajo ohranitvene aktivnosti, in/ali vrst in/ali habitatnih tipov, katerih stanje ohranjenosti je neznano.

B. Ohranjanje in oživljanje kulturne in naravne dediščine – Naravna dediščina

Da bi zagotovili, da izbrani projekti prispevajo k rezultatom in ciljem programa, bodo pri izboru uporabljeni naslednji pogoji in merila:

Pogoji za upravičenost:

- prijavitelj ima dovoljenje za upravljanje dragocenih dediščin v okviru nacionalno zavarovanega območja;
- prijavitelj ima dovoljenje za upravljanje prometne infrastrukture, za katero se prijavlja;
- območje (dragocena naravna vrednota ali vrednote v okviru nacionalno zavarovanega območja) mora obiskati vsaj 5.000 obiskovalcev letno v enem izmed zadnjih treh let;
- cilj projekta mora biti zmanjšati število obiskov z enim motornim prevoznim sredstvom za 25%.

Merila za izbor:

Prednost bodo imeli projekti, ki:

- imajo večje število obiskovalcev v zadnjih treh letih (skupno);

- stremijo k večji ravni zmanjšanja obiskov z enim avtomobilom.

C. Ohranjanje in oživljanje kulturne in naravne dediščine – Kulturna dediščina

Predmet razpisa je sofinanciranje projektov varovanja in oživljanja kulturne dediščine, ki se nanašajo na ohranjanje, obnovo in zaščito enot kulturne dediščine s statusom spomenika. Posebna pozornost bo na ukrepih za javni dostop do kulturne dediščine (povečanje dostopnosti za ranljive skupine in mlado populacijo skozi oblikovanje privlačnih programov za povečanje zavedanja o pomenu kulturne dediščine, itd.). Delež zneska, namenjenega za dejavnosti, bo 5% od celotnega zneska donacije za določen projekt.

Pogoji za upravičenost:

POGOJI:

- prijavitelj mora biti lastnik ali upravljavec kulturnega spomenika
- prijavitelj bo moral predlagati projekt ohranjanja in oživljanja kulturnih spomenikov, ki prispeva k ciljem programa in vrednostjo, ki znaša najmanj 1.000.000 evrov upravičenih stroškov
- vrednost prijavljenih sredstev za sofinanciranje ne sme presegati 2.000.000 evrov

DRUGI POGOJI ZA UPRAVIČENCE:

- Prijavitelj mora izkazati zaprto finančno konstrukcijo za izvajanje projekta.
- Prijavitelj mora predložiti potrebno investicijsko dokumentacijo za izvedbo analize stroškov in koristi.
- Prijavitelj mora predložiti program / načrt upravljanja.
- Prijavitelj mora predložiti končno gradbeno dovoljenje.